

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 20 maja 2016 r.

Pozycja 387

POSTANOWIENIE z dnia 28 grudnia 2015 r. Sygn. akt Ts 131/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Marek Zubik,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.R. w sprawie zgodności:

- 1) art. 969 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 2, art. 21, art. 31 ust. 3, art. 45 i art. 64 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 969 § 1 w zw. z art. 386 § 1 w zw. z art. 397 § 2 w zw. z art. 997 i art. 998 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 2, art. 21, art. 31 ust. 3, art. 45, art. 64, art. 78 i art. 176 Konstytucji;
- 3) art. 969 § 1 w zw. z art. 758 w zw. z art. 386 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 2, art. 21, art. 31 ust. 3, art. 45, art. 64, art. 78 i art. 176 Konstytucji;
- 4) art. 767⁴ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 2, art. 21, art. 31 ust. 3, art. 45 i art. 64 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 2 kwietnia 2015 r. (data nadania) M.R. (dalej: skarżący) zakwestionował zgodność: po pierwsze, art. 969 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm., dalej: k.p.c.) z art. 2, art. 21, art. 31 ust. 3, art. 45 i art. 64 Konstytucji; po drugie, art. 969 § 1 w zw. z art. 386 § 1 w zw. z art. 397 § 2 w zw. z art. 997 i art. 998 § 2 k.p.c. z art. 2, art. 21, art. 31 ust. 3, art. 45, art. 64, art. 78 i art. 176 Konstytucji; po trzecie, art. 969 § 1 k.p.c. w zw. z art. 758 w zw. z art. 386 § 1 k.p.c. z art. 2, art. 21, art. 31 ust. 3, art. 45, art. 64, art. 78 i art. 176 Konstytucji; po czwarte, art. 767⁴ § 2 k.p.c. z art. 2, art. 21, art. 31 ust. 3, art. 45 i art. 64 Konstytucji.

Skarga została sformułowana w związku z następującym stanem faktycznym. Skarżący brał udział w licytacji komorniczej nieruchomości. Licytację wygrał i postanowieniem z marca 2014 r. Sąd Rejonowy w K. udzielił przybiccia, a następnie postanowieniem z marca 2014 r. wezwał skarżącego do zapłaty – w terminie dwóch tygodni – reszty ceny nabycia nieruchomości. Sąd ten stwierdził, że skarżący w terminie złożył na rachunek depozytowy sądu

kwotę stanowiącą resztę ceny nabycia wylicytowanej nieruchomości i postanowieniem z czerwca 2014 r. przysądził prawo własności nieruchomości na rzecz skarżącego. Na skutek zażalenia wniesionego przez dłużnika na powyższe postanowienie zostało ono zmienione przez Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z października 2014 r., który stwierdził wygaśnięcie skutków przybicia i utratę rękoi w wysokości 46 500 zł wpłaconej przez skarżącego.

Skarżący twierdzi, że Sąd Okręgowy w K. orzekł o skutkach niewykonania warunków licytacyjnych, które było niezależne od jego winy. Zdaniem skarżącego niezbadanie przyczyn niedochowania warunków licytacyjnych naruszyło jego własność, prawo do sprawiedliwego procesu i zasady sprawiedliwości społecznej. Skarżący podkreśla, że Sąd Okręgowy w K. wydał postanowienie, którym zmienił postanowienie o udzieleniu przybicia i postanowienie o przysądzeniu własności (a są to – jak zaznacza skarżący – dwa odrębne postanowienia, na które przysługują osobne zażalenia). W przekonaniu skarżącego o skutkach niewykonania warunków licytacyjnych powinien orzec sąd rejonowy (sąd pierwszej instancji), a nie sąd okręgowy (sąd drugiej instancji). Według skarżącego wydanie przez Sąd Okręgowy w K. postanowienia zmieniającego pozbawiło go „prawa do skontrolowania takiego orzeczenia, na skutek zażalenia”. Naruszało to zdaniem skarżącego prawo do zaskarżania orzeczeń wydanych w I instancji i prawo do sprawiedliwego rozpoznania sprawy. Jako niekonstytucyjny skarżący uważa przy tym brak możliwości wniesienia skargi kasacyjnej od orzeczeń wydanych w toku postępowania egzekucyjnego. Jak twierdzi, narusza to prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, zasadę sprawiedliwości społecznej i prawo własności.

Zarządzeniem z 26 maja 2015 r. sędzia Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżącego do uzupełnienia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez wskazanie, jakie przysługujące skarżącemu konstytucyjne wolności lub prawa wynikające ze wskazanych w skardze wzorców kontroli zostały naruszone przez każdą z zakwestionowanych przez niego norm prawnych, oraz dokładne określenie sposobu ich naruszenia.

W piśmie z 8 czerwca 2015 r. skarżący podaje, że art. 969 § 1 k.p.c. naruszył jego własność (art. 21 i art. 64 Konstytucji), zasadę proporcjonalności w zakresie ochrony własności (art. 31 ust. 3 Konstytucji), zasadę sprawiedliwości społecznej i zaufania obywatela do państwa (art. 2 Konstytucji), prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Naruszenie wskazanych konstytucyjnych wolności lub praw skarżący upatruje w utracie środków pieniężnych wpłaconych tytułem rękoi w sytuacji, w której całość ceny nabycia została zapłacona, a jego zachowanie nie wpłynęło negatywnie na szybkość i skuteczność postępowania egzekucyjnego. Skarżący wyjaśnił, że kwestionuje znaczenie nadane przez orzecznictwo normie prawnej dekodowanej z art. 969 § 1 w zw. z art. 386 § 1 w zw. z art. 397 § 2 w zw. z art. 997 i art. 998 § 2 oraz z art. 969 § 1 w zw. z art. 758 w zw. z art. 386 § 1 k.p.c. Skarżący wskazuje, że normy te naruszyły jego własność (art. 21 i art. 64 Konstytucji), prawo do zaskarżenia orzeczeń wydanych w I instancji (art. 78 i art. 176 Konstytucji), zasadę proporcjonalności w zakresie ochrony własności (art. 31 ust. 3 Konstytucji), zasadę sprawiedliwości społecznej i zasadę zaufania obywatela do państwa (art. 2 Konstytucji) oraz prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 Konstytucji). Jak podkreśla, kwestionuje praktykę polegającą na tym, że sądy „uznają się za władne orzekania w kwestii wygaśnięcia skutków przybicia, rozpatrując zażalenie na te skutki przybicia, czy zażalenie na przysądzenie własności”. Co do art. 767⁴ § 2 k.p.c. skarżący twierdzi, że narusza jego własność (art. 21 i art. 64 Konstytucji), zasadę proporcjonalności w zakresie ochrony własności (art. 31 ust. 3 Konstytucji), zasadę sprawiedliwości społecznej i zaufania obywatela do państwa (art. 2 Konstytucji), a także prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji). Zdaniem skarżącego „to, że w sprawie tak istotnej i newralgicznej, jak egzekucja z nieruchomości, w której spletają się życiowe interesy właściwych stron postępowania i osób trzecich (licytantów) (...), nie ma zapewnionej dodatkowej kontroli wywołanej skargą kasacyjną, jest poważnym uchybieniem i brakiem”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 138 w zw. z art. 139 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 2015 r.) z dniem 30 sierpnia 2015 r. utraciła moc ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK). Zgodnie z art. 134 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r. w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem jej wejścia w życie w postępowaniu przed Trybunałem na etapie wstępnego rozpoznania skargi konstytucyjnej stosuje się przepisy dotychczasowe, tzn. przepisy ustawy o TK. Rozpatrywana skarga konstytucyjna została wniesiona przed dniem wejścia w życie ustawy o TK z 2015 r., dlatego do jej wstępnej kontroli zastosowanie mają przepisy ustawy o TK.

Zgodnie z art. 36 ust. 1 w zw. z art. 49 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał Konstytucyjny bada, czy odpowiada ona określonym w prawie wymogom. Zostały one zasadniczo uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji, a uszczegółowione w art. 46-48 ustawy o TK. Skarga konstytucyjna jest więc dopuszczalna tylko wtedy, gdy są spełnione łącznie następujące przesłanki. Po pierwsze, zaskarżony przepis jest podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego przez sąd lub organ administracji publicznej w indywidualnej sprawie skarżącego. Po drugie, skarżący uprawdopodobnił naruszenie swoich konstytucyjnych wolności lub praw wskazanych w skardze. Po trzecie, źródłem naruszenia jest normatywna treść kwestionowanych przepisów, a sposób naruszenia został określony przez samego skarżącego w uzasadnieniu wnoszonej skargi. Gdy skarga nie spełnia warunków formalnych, a także gdy jest oczywiście bezzasadna, gdy jej braki nie zostały uzupełnione w określonym terminie lub gdy występują przesłanki, o których mowa w art. 39 ust. 1 pkt 1 lub 3 ustawy o TK, Trybunał Konstytucyjny wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu.

W odniesieniu do art. 969 § 1 k.p.c. Trybunał stwierdza, że skarżący nie wykazał naruszenia przez ten przepis wskazanych w skardze konstytucyjnych wolności lub praw.

Jak zauważa Trybunał, 2 czerwca 2014 r. skarżący przełał na konto sądu kwotę odpowiadającą cenie nabycia nieruchomości pomniejszonej o wpłaconą wcześniej rękojmię. Sąd Okręgowy w K. w postanowieniu z października 2014 r. stwierdził jednak, że termin do dokonania zapłaty minął 26 maja 2014 r. Postanowienie z 27 marca 2014 r., którym sąd wezwał skarżącego do zapłaty w terminie dwóch tygodni ceny nabycia nieruchomości, zostało bowiem wysłane do M.R. (pełnomocnika skarżącego) i w związku z dwukrotnym niepodjęciem przez adresata tego pisma należało przyjąć fikcję jego doręczenia 12 maja 2014 r. (art. 139 § 1 k.p.c.). Sąd drugiej instancji uznał, że M.R. był jedynym pełnomocnikiem procesowym skarżącego, ponieważ to on stawił się na licytację 10 marca 2014 r. i przedłożył pełnomocnictwo. Przelew dokonany przez skarżącego 2 czerwca 2014 r. został zatem – zdaniem sądu II instancji – dokonany po terminie.

Trybunał wskazuje, że postanowienie o stwierdzeniu skutków wygaśnięcia przybicia i utracie rękojmi, z którym skarżący wiąże naruszenie swoich konstytucyjnych wolności lub praw, jest wynikiem zastosowania prawa przez sąd drugiej instancji. Sąd ten uznał bowiem – odmiennie niż sąd pierwszej instancji – że ponowne wysłanie, tym razem do A.R., odpisu postanowienia o wezwaniu skarżącego do zapłaty ceny nabycia nieruchomości pozbawione było skutków prawnych i nie otworzyło skarżącemu po raz wtóry terminu do wykonania warunków licytacyjnych wskazanych w tym postanowieniu. W konsekwencji stwierdzenie skutków wygaśnięcia przybicia i utraty rękojmi jest również wynikiem zachowania pełnomocnika skarżącego, który nie odebrał skierowanej do niego przez sąd korespondencji.

Trybunał przypomina, że do jego kompetencji należy ocena hierarchicznej zgodności norm prawnych. Stosowanie prawa przez sądy – choćby nawet błędne – pozostaje poza kognicją Trybunału Konstytucyjnego. Ponadto, skarżący powinien wykazać się dbałością o własne interesy w postępowaniu poprzedzającym wniesienie skargi konstytucyjnej (zgodnie

z zasadą „kto nie dba o swoje interesy prawne, nie zasługuje na ich ochronę”). W sytuacji, w której (tak jak w sprawie skarżącego) przyczyną zarzucanego w skardze naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw jest nie akt stanowienia prawa, lecz akt stosowania prawa lub zachowanie samego skarżącego (czy jego pełnomocnika), merytoryczne rozpoznanie skargi jest niedopuszczalne.

Odnosnie do art. 969 § 1 w zw. z art. 386 § 1 w zw. z art. 397 § 2 w zw. z art. 997 i art. 998 § 2 oraz art. 969 § 1 w zw. z art. 758 w zw. z art. 386 § 1 k.p.c. Trybunał stwierdza, że skarżący nie uprawdopodobnił naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw. Skarżący kwestionuje to, że sąd rozpatrujący zażalenie na postanowienie o przysądzeniu własności stwierdził wygaśnięcie skutków przybicia i utratę rękojmi – jako sąd II instancji – co pozbawiło skarżącego prawa do wniesienia zażalenia na to postanowienie. Jak jednak należy zauważyć, skarżący został wezwany do zapłaty reszty ceny po udzieleniu przybicia. Z kolejności dokonywania tych czynności wynika, że sąd orzekający o przysądzeniu własności (i rozpatrujący zażalenie na to postanowienie) kontroluje, czy warunki zostały przez licytanta spełnione. Sąd II instancji zmienił postanowienie sądu I instancji o przysądzeniu własności, ponieważ inaczej niż sąd I instancji uznał, że te warunki nie były spełnione. To, że postanowienie sądu I instancji było dla skarżącego korzystne (sąd orzekł o przysądzeniu własności), a wydane na skutek wniesienia zażalenia przez dłużnika postanowienie sądu II instancji zmieniło postanowienie sądu I instancji na niekorzyść skarżącego, nie narusza prawa skarżącego do zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji ani zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego. Za nieuprawdopodobniony Trybunał uznaje tym samym zarzut naruszenia własności, ponieważ skarżący uzasadnia go brakiem kontroli sądowej.

Skarżący upatruje naruszenie przysługujących mu konstytucyjnych wolności lub praw w wyłączeniu przez art. 767⁴ § 2 k.p.c. możliwości wniesienia skargi kasacyjnej na postanowienia sądu drugiej instancji wydane w postępowaniu egzekucyjnym. Postanowienie Sądu Okręgowego w K. z października 2014 r., z którym skarżący wiąże naruszenie konstytucyjnych wolności lub praw, nie zostało wydane na podstawie art. 767⁴ § 2 k.p.c. W postanowieniu tym sąd nie orzekł bowiem, że skarga kasacyjna jest niedopuszczalna. Ponadto Trybunał przypomina, że z art. 45 Konstytucji nie wynika prawo skarżącego do wniesienia skargi kasacyjnej (zob. postanowienie TK z 19 lipca 2005 r., SK 37/04, OTK ZU nr 7/A/2005, poz. 87). Co więcej, za nieuprawdopodobniony należy uznać zarzut naruszenia własności (art. 21 i art. 64 Konstytucji) przez wyłączenie możliwości wniesienia tego środka zaskarżenia, ponieważ opiera się on na hipotetycznym (nieweryfikowalnym) założeniu, zgodnie z którym gdyby skarga kasacyjna była dopuszczalna, to wydane zostałyby przez Sąd Najwyższy orzeczenie korzystne dla skarżącego.

Trybunał przypomina, że art. 31 ust. 3 Konstytucji nie statuuje samoistnego prawa konstytucyjnego i jego powołanie w skardze konstytucyjnej musi towarzyszyć innemu przepisowi, będącemu źródłem wolności lub prawa (zob. wyrok TK z 29 kwietnia 2003 r., SK 24/02, OTK ZU nr 4/A/2003, poz. 3). Również art. 2 Konstytucji nie może być co do zasady samodzielnym wzorcem kontroli konstytucyjności (zob. wydane w pełnym składzie postanowienie TK z 23 stycznia 2002 r., Ts 105/00, OTK ZU nr 1/B/2002, poz. 60; postanowienie TK z 23 stycznia 2002 r., SK 13/01, OTK ZU nr 1/A/2002, poz. 9).

W tym stanie rzeczy Trybunał postanowił jak w sentencji.